

**Pole Ná-Sευει Veleσιει
E Teυeni
Timote Ma
Sευει Ιωζειζυυε ma woo
moungiti**

Timote ná-sευει velesiει γα é ga sευει velesiει nii keelai Pole teυeni ná-kaladopoi Timote ma. Sευει nii γευε Pole ná-eteai γααβela siegi zu. E γeni kasoi γa Wólome naama ziegi zu. Póleni ta Timote ti wola gílini va, sie moinmoin su é βena naa loli volo ga nádoun zunui (1Ti 1:2, 18; Fil 2:22).

Sευει nii γa σευε naanigóiti saama niiti Pole ti levega nu gílagilagiti ma, keke é la teυeni Egilisi ma. Zo savagóiti ta ga: Timote ná-seυε moungi ta Tite nónoi, naa υεε Filemón nónoi va. Timote ná-sευει velesiει nii γεε ziegi zu, wóinzegefemai γa é γeni keletiειinti polu Wólome masa zooi zu ná पे. Keeυε egε naama vai maavele γa é keeni Pole γeni la kasoi γa, ta é γeni Timote iγóδózu la ga naa yiíloo kpóbiti bu. E γeni Timote ma balaa, yeegefala baabaagiti ta vaazu (3:1).

Unsosυυε

1. Pole tózeiυε ga Timote luoo fai (1:1-2), naa vóluma é naa iγóδó vai (1:3-18).
2. Naa vóluma é Timote zasulóni ga naa yiíloo kpóloi zu (2:1-13).
3. E zεba kalagi tanigaa ve zea é vile kiti vai tanigaa va (2:14-26).
4. E tooni gísu naa volu é lo yeegefalaíti ba ti vaazu, ta veleí a zoo βóγo zosu da naama ziegi zu ga pago (3:1—4:8).

5. Pòle ná-sevei gaaɓelagɛ ga fai tanigaa é zumɔgai, é lo Timote ɓɔɗɔi va (4:9-22).

Tuɓɓ gooiti

¹ Nèi gè ga Pòle, gè ga Yesu Kilista ná-keelai, GALA ziimai maavele ma, nèi tèvegai ga gè da minazege zenvui ma vai laazeeli, de solɔsu da-ɗilibalai zu da Yesu Kilista,

² nà è luɔsu, Timote, dòin è neai bè gola. Gɛɛɗɛ GALA ta de-Maliɗii Yesu Kilista ti zaalai la è ma, ti è maawɔingfa, ti ziileigi ve è ɓe.

Mamagi ta iɗɔɗɔi

³ Nà GALA mamasu, nii gè botii gɛɛzu bɛ kisie uagɔi zu, eɗevelei mèmɛwolani ti keeni la bɛ, nà da ɗisie è zu yeenɔpɛ nà-GALA faliiti su, kpidi ɓee folo va.

⁴ Nà da ɗisie è-ɗaazudei zu, woin ɗa mà gola ga gè è ɓete, nii a ke ziimave laave ga koozunɛi.

⁵ Kì ka da-ɗidaalevei zu, nii wooveleda la su. Elee Loyise ta è-leewola Enise ɗa naama ɗidaalevei ɗeni ti ya è luɗɔ. Dàaɓe da ga zekana é è ya la ɓalaa.

⁶ Naa ɗa é ba, nà è loozu ɗisu, ga è GALA ná-veɓanii niine volu, nii è solɔni, siegi zu gè yee-laani la è ma.

⁷ Mazɔɔ Zenvui GALA ge feai de ya, é la de gɛɛzu ga ladalala nuiti, keɛ ná-Zenvui ɗa zeɓei veezu de ɓe, ta neɓei, naa ɓee ɗimalai va.

⁸ Naa ɗa é ba, mina unfe ga zeele wooi wo fai Maliɗii ɓe. Mina unfe ɓalaa ga ze, nèi gè ga kasogfa nui ná-faa zu. Keɛ keeni è dɔnɔ zolɔ kpɔɔi zu Woo Niine Uagɔi vaa zu, eɗevelei GALA ge ma zeɓei veezu la è ya.

⁹ Tɔ ɔa é de ɔizogai, é de loli ga toli naɔegai, naa maa la zɔɔɔni ga kɛɛwotiiti maavele niiti de ti ɔɛni, keɛ tɔɔzei é seini kpasu, é deve ɔana, ná-zaalai zu. E naama zaalai veeni de vɛ ga Yesu Kilista maavele, kaite aisa wɔɔwɔɔi.

¹⁰ Keɛ zaalai naa ɔulaa keɛma niizu de vɛ, ga de ɔizo Nui Yesu Kilista vaa vai. E saai ná-zobogi ɔulaai zea, é zenvui ta saalalai ɔula keɛma ga Woo Niine Uagɔi.

¹¹ GALA ge kàsɔɔɔliivɛ ga gè Woo Niine Uagɔi naa laazeeli, gè ɔɛ ga keelai ta kalamɔin.

¹² Naa ɔa é ga ná-kpɔɔiti ma ungi. Keɛ gè la unfesu ga naa, mazɔɔɔ gè naa ɔwɛɛ, nii kidaaleveai ma, dáavɛ da ga zobogi ɔa bɛ, nii é kalivaai mà, é naa make eyɛsu tukpɔɔaaleve voloi.

¹³ Gaama ɔɔɛiti è ti mɛnigai dà, zie ga tiye, kɛ kidaalevei ta nɛbɛi zu ti zɔɔɔsu ni nu dá ɔilina Yesu Kilista va.

¹⁴ Make kala pagɔiti ma, ti ɔalivaai è ma ga Zenvu Naɔegai maavele, nii é zeini ade-yiimavɛ.

¹⁵ E suɔwɛɛ ga niiti pɛ ti Azi yooi zu, ti màaɔɛlesa tevea, ma un ge daa ma mɛɛ ga Fizele ta Elemozene.

¹⁶ Maligii ná-maawɔingai ɔɛ Wonezifɔle ná-pɛɛyɛɔɛi vɛ, mazɔɔɔ é ɔɛni ɔnɔɔɔzu yeeɔɔɔala mɔinmɔin su, é la ɔɛni unfeni ga ná-kasɔɔa vai,

¹⁷ toun siegi zu é vaani la Wɔɔɔme, é gàiɛni gola, eyɛsu é kà.

¹⁸ Maligii va bu, é GALA ná-maawɔingai zɔɔɔ tukpɔɔaaleve voloi. E suɔwɛɛ ga pagɔ, botii kpein é kɛni bè Efeze taazuvɛ.

2

Yesu Kilista ná-salavusu vagɔi

¹ Doun da, doun, è-zɛbɛi ɣaizɛ zaalai zu, de sɔlɔɔsu da-ɣilibalai zu, da Yesu Kilista.

² Kalagi nii è sɔlɔɔgai zɛa, gɛ da bo zeele mɔinmɔin gaazu, ti ɣaliva woogɛɣila nuiti ma, niiti tiya ɔɔɣɔi ta zoo ti taɣiligaani kala da.

³ Va bu, è ɔnɔ zɔlɔ kpɔlɔi zu, eɣɛ Yesu Kilista ná-salavusu vagɔi.

⁴ Salavusu nɔpɛ ge la ná, nii a da ɔɔɣɔ lɔ faa ɣiligiti su, ni toɣa pɔ ga é nɛɛ ná-kundigii vɛ.

⁵ ɠaɣɔ bo nu nɔpɛ ge la ná, a zoo zalai zɔlɔɔsu, ni é la zieni ga deveiti, ti zeidai.

⁶ Tii ɣɛ nui é botii ɔaɔaagi ɣɛɛzu, maanɛvɛ to mounpa é nɔnɔ zɔlɔ ma lɔnɔgi zu.

⁷ ɠida naa wu ga pagɔ, nii gɛ bosu è ma, naazu Maligii ɣa ti pɛ gaagaa ɣigi ve è vɛ.

ɠize Yesu zu nii é ɣulani saai ya

⁸ ɠigi yɛ Yesu Kilista zu, nii é ga Davide mavofodai, buzeɣeai é ɣula saai ya, eɣɛvelei Woo Niine Uagɔi bosu la, nii gɛ daazeelizu.

⁹ Naa ɣa gɛ kpɔlɔi zɔlɔɔsu ma vaa zu, ti da ɣili eɣɛ faa nɔu ɣɛ nu. Kɛɛ GALA daawooi la ɣilini.

¹⁰ Naa ɣa é ba, nà yiilɔɔzu fai pɛ bu, naati ta-vaa zu, niiti GALA ge yiimazeɣeai ga tiye, naa ɣa a kɛ tiya ɔalaa ti kizogi ta ɣɔɔɣɔ lɛbiyai zɔlɔ ga Yesu Kilista maavele.

¹¹ Wooi niiti ta ga lada ɔɔɛi:

«Ni ada zaa vɔɔma ada toun,
da zɛnvui wo toun ba.

¹² Ni da lona kpaan,
da masadai ɣɛ ɔalaa toun ba.
Ni da ɣɛlena ba,
to ɔalaa ka ɣɛɛ ade va.

13 Ni da ɖɛna ga woovaalada nuiti,
toun ka yesu ga woogɛɖila nui,
mazɔlɔɔ ɛ la ɔɔɖɔ maagɖaalia tɔ ɔɔɖɔi.»

Gaama ɔɔɛi ɖaagɖwe ga pagɔ

14 Nuiti kitoo niima vaiti su, ɛ ti maaɖakpa GALA
gaazu, ti betebe maagɖaali vaiti ba, ti la faa nɔpɛ paa
nu ma, kɛni nɔ ti ti woomɛni nuiti ziigolofolo.

15 Gaaba ga zɛbei pɛ, ɛ ɔɔɖɔ lɛ ga nui nii GALA ka
yeezei bu, botigɛ nui nii nu la unfe faa nɔpɛ ka ba,
nii ɛ gaama wooi laazeelizu ga soledai.

16 Yeeɖula wafuun kpɔɛzugulaiti su, niiti ti la
zoolooni kidaalevei ma, mazɔlɔɔ zɔiti ti vilesu naati
polu, naati ta ɖa li nɔ lugɖoma, GALA gaazuluabal-
alai zu.

17 Kalagi ti bosu, naa ɖa luula egɛ palai, su ɖa li
ga wɔɔba. Yimené ta Filɛteni ta ga naama nui ta.

18 Ti zeɖea gaamai va, ti ɖa ɖɛ ma: «Kula saayai
bega ga ɖɛ niina.» Vele ɖana ti nu mɔinmɔin kakasu
la kidaaleve velel va.

19 Anɛɛ naa ve, sebasemai GALA ge daai, naa
ɖa loni kpaan, niima wooiti sevuve ma ga poogi:
«Maligɔii ná-nuiti kwɛɛ», * ta «Zoi nɔpɛ ɛ bosu ga toɖa
ga Maligɔii nɔnɔ, ɛ maagɔoza telebotalai va».

20 Pɛlɛ wolai wu, zanu anɔpakai ta wali anɔpakai
ɖila nɔ laade, ɛ va ɖɛ ná, gulu geleiti ta pɔlɔ geleiti
ɖalaa ta ɖa ɖɛ ná. Tanigaani ta ɖa ɖɛ faa unbu yɛ,
mɔtaiti botii ɖa ɖɛ naati su yeenɔpɛ.

21 Ni deɖɛmu nu a ɔɔɖɔ makɛna ɲadedai zu, ɛ
vile niima vaiti ba, gè ti wosu, toɖa ɖɛ ga lɛbiya
anɔpakai, ɛ makɛsu yɛ, ɛ pɛlɛ kɛɛɖɛi maavai ɖɛɛzu,
soloogai kɛɛwoti vagɔi pɛ ma.

* 2:19 2:19 Gls 16:5.

²² Bize nu niinelai ma gaazuḡulapɔiti ba, è telebodai ḡaizie, ta kidaalevei, ta neɛbei, ta ziileigi, wa naati, niiti ti woḡḡulazu Maliḡii ma ga ti-yiima ḡadegai.

²³ Ḡele ḡimalala maḡḡaaliiti ba, un ge la ti va, naati ka ta da kpɔei wuzeḡe.

²⁴ Tama Maliḡii ná-botiḡe nui maa la neeni, é va ḡe ga kpɔeleve nu. Kele keɛni tuvalaa nee ese pe be, é zoo nuiti kalasu, ziilɔɔ.

²⁵ Maanɛɛve é da sakpe nuiti kala ga sesebogi. Tanisu GALA ka pelei lee ga tiye, nii a ke ti-zie velei maavalibo, ti gaamai ḡwee.

²⁶ Ta va ḡima naazu, ti ḡe volu ga sɔbelama nuiti, ti bɔḡḡ ḡula Inegi ná-balii ḡa, nii é ti zoni, ti lo ziimai ḡee vai zu.

3

Folo ḡaabelagi zu vaiti

¹ Ḡize nii zu gola, ga yeegɛḡalaiti ta baa gola folo ḡaabelagiti su.

² Mazɔɔɔ nuiti ta ḡe ga gaazumaavɔɔ nuiti, wali wɔin nuiti, bɔḡḡ vaa lesu nuiti, gaazumaanɛɛ nuiti, wooɲɔi wo nuiti, ti zɔɔɔ nuiti goozotala nuiti. Ta ḡe ga faanɛɛ wuuḡweetala nuiti, faa ḡadega la ti ḡaazu ga faa,

³ maayotala nuiti, zɔḡḡzubeɛe vaa wɔin la ti ma. Ta ḡe balaa ga tɔḡḡ ḡologolo nuiti, bɔḡḡzotala nuiti, sunɔu nuiti. Ta ḡe faa vagɔi laalḡḡma,

⁴ ti ḡe ga yaava nuiti, ziiḡula nuiti, ti laavegai ga wasogi, bɔḡḡyiimai ḡa nee ti ve é leve GALA ba.

⁵ GALA gaazuluabai ḡa ḡe ti-ḡaazuɔeti nɔ, kele ta ḡele ma zebei va. Maḡḡooza naama nuiti ba!

⁶ Tanigaani ta ti zaama, niiti ta da lo pelɛiti bu, ti da anzanuiti do ta-zobogi wu, niiti zɛbɛ la ti ya, ta gi ge la ti ma. Kotoi ga anzanui niiti ba, gaazuɗulapo ɲɔi ma zii pɛ ge gɛ ti zu,

⁷ anzanui naati ta kalagi zolɔɔsu yeenɔpɛ, kɛɛ ti la zooga pɛ ti va gaamai gɔwɛɛ.

⁸ Egɛvelei Zaneɛseni ta Zamebelɛse ti Moize maagaalini la, zenɔ gana, zunui niiti balaa ti gaamai maagaalizula. Zunua ve ti-gigi gologologai, ta-gidaalevei la ga kidaaleve gitegite.

⁹ Kɛɛ ti la lia luɗɔma pɛ, mazolɔɔ ɛsɛ pɛ ka suɗɔwɛɛ ga ta ga gɪmalala nuiti, egɛvelei Zaneɛseni ta Zamebelɛse tɔnɔi gɛni la.

Deve gaabelagiti

¹⁰ Kɛɛ dɔun ɛ vilɛgɛ pɔlu na-kala bo fai zu, ta tɔva velei, naa vɛɛ kɪsu vaiti, ta na-kidaalevei va, ta na-ziilɔɔi, naa vɛɛ na-nɛbɛi va, ta velei gɛ lɔni la kpaan,

¹¹ wɔinzeɗɛmai ta kpɔɔi niiti ti zeidai mɔ. Kpɔɔi ɔɛgele ga gɛ la gɛni solɔɔni Antiyɔse ta Ikoniyume, ta Lisitele? Kpɔɔi ɔɛgele ga gɛ la gɛni suzoni? Kɛɛ Maligii kɔlani naati pɛ su.

¹² Tama, zɔi nɔpɛ ɛ pɔ ɛ eteai zie GALA gaazulu-abai zu ta-gilibalai zu ta Yesu Kilista, naati ta da wɔinzeɗɛmai zolɔɔ.

¹³ Kɛɛ faa ɲɔu gɛ nuiti ta yaava nuiti ta da li nɔ luɗɔma yeenɔpɛ faa ɲɔi zu, ti da nuiti kaka, ti da ɔɔɔɔ gaka tiya ɔɔɔi.

¹⁴ Dɔun, lo kpaan naama vaiti su, niiti ɛ ti galani, ɛ yeezeidai ti wu ga ladala laazeeliai, mazolɔɔ nui ɛ ɛ galaga ga tiye, ɛ naa gɔwɛɛ.

¹⁵ Kaite è-ma loungo zieggi zu, è GALA seve nadegai gwee. Toɔa zoo é gĩmalai ve è ya, é lo è luɔ, è kizogi zoloo ga kidaalevei maavele Yesu Kilista ma.

¹⁶ GALA Sevei pe feeve GALA saalai zu, ná-kulanumai wɔlɔve kalagi wo fai zu, zeei zakpe fai zu, kaka faiti sole fai zu, ta telebodai ma galagi wo fai zu,

¹⁷ naa ga a ke, GALA nui laazeeli, kevele bete keewoti vagoi pe kee vai ma.

4

¹ Naa ga é ba, GALA ta Yesu Kilista gaazu, Kilista nii é vaazu nu vuluiti ta gɔveiti tukpɔgaalevezu, ta toun paa vai ta ná-masadai maavele ma, ná devei nii veezu è ya, gè maabakpa, naama levei ga é ga:

² GALA daawooi laazeeli, daazeeli ga gilimai sienope su, ma yeedegala geni de, baa ma yeedegala mina ge de, gaale ga pagɔ, è zeli lo, è nuiti inɔɔ, è da kalagi wo ga ziiloo laazeeliai pe.

³ Mazoloo yeedegalai ga vaazu, názu nuiti ti la mɔ wɔinda ga ti va woilo gaama galagi ma, kee ta vile ti bɔɔyiimaiti nɔ volu, ta kalamɔinti gaale ba, ga nii neai ti ve, naati ti da naa nɔ wo ti ma.

⁴ Ta gele woilosu gaamai ma, ti gaavote zee vaalaali bɔeiti ma.

⁵ Kee doun, ge ga sobelama nu fai pe su, è yiiloo kpɔloiti bu, da-lenɛbo botii ge Woo Niine Uagoi laazeeli vai zu, da-wotii gaabela ga pagɔ.

Pole figaizie vai na-saa vai zu

⁶ Mazoloo ndun, ná ga va geezu ga puya zalaɔai, dii yeei zeelia.

⁷ Gè kɔɔ vagɔi ɔɔa. Gè nà-kpizɛi ɔɔaabelaga. Gè kidaalevei makeɣɛ.

⁸ Niizu niina, masa bɔɔɔɔgi é ga telebo kelei, naa makeɣɛ bè. Maligɔii, tukpɔɔɔaaleve nui telebogai, naa ɔɔa é feezu zèa naama volo ná. Nà ɔɔila taade, keɛ toɔɔa fe naati pɛ zea, niiti ti ná-kulakeɛmai maabɔunsu, nɛai ti vɛ.

Pɔle ná-woo ɔɔaabelagiti

⁹ Gaaɔa, è va pò bɛ fala.

¹⁰ Mazɔɔɔ Demase ɔetevea bà, tɔɔzei eteai nii zu vaiti gola nɛɛvɛ bɛ, é lia Tesalonike. Kelesense liivɛ Galate yooi zu, Tite li Dalamasi yooi zu.

¹¹ Luke ɔɔila kpe nɔ ɔɔa é bà vɛ. Maleke zɛɔɔe, è vaa la vɛ, mazɔɔɔ toɔɔa zoo é ɔɔ bà nà-botii zu.

¹² Gè Tisike leveɣɛ Efɛze.

¹³ Da ɔɔena vaa, va bè ga tookɔba wolai gè zɛni Kaalapuse vɔ bɛ, Toloase, ta sɛvɛ biligiti, ma un ge daa ma mɛɛ ga kɔɔ zɛvɛiti.*

¹⁴ ɔɔain bo nui Alɛgezandele faa ɔɔi wola ɔɔɛvɛ ga ze. Maligɔii ɔɔa sala, é zoloo ná-kɛɛwotiiti ma.

¹⁵ Da ɔɔalaagi, dama la, mazɔɔɔ buzeɔɔvɛ ɔɔa-ɔɔɛiti daalɔɔɔma gola.

¹⁶ Kèai ma ɔɔɔɔ maalobosu mɔungɔi tukpɔɔɔaalevezuvɛ, nu nɔpɛ ge la ɔɔeni loni pɔlu, keɛ ti pɛ ti ɔɔɛni bà. GALA ge mina naa leve ti unma.

¹⁷ Keɛ Maligɔii ɔɔa é ɔɔni bà, é sèbɛɔ, naa ɔɔa é kɛɛni, gè zooni gè GALA daawooi laazeeli ga pagɔ zii ɔɔiligiti pɛ ma, gè ɔɔula zalai la.

* **4:13 4:13** kɔɔ zɛvɛiti: ti ɔɔeni ga kɔɔ biligi ti ɔeteai ga baala kɔɔi ɔaa boli ɔɔɔi, nii ti ɔɔeni sɛvɛi ɔɔɛzu ma.

¹⁸ Maligii gɔa kùla kɛɛwoti nɔiti pɛ su. Togɔa kɛzo, ɛ dɔ ná-masadaɪ zu geegɔlɔgi zu. Lɛbiyai gɛ tɔun bɛ, eyɛsu gɔ! Amina!

Tuɔ goo gaabelagiti

¹⁹ Gɛ Pilisile ta Akilase luɔ, ta Wonezifoɔle ná-pɛɛyɛgɛi.

²⁰ Elasete yɛgɛ Kolɛnte, ta gɛ Tolofime yɛgɛ Milɛ, tɔɔzei ɛ la gɛdɛni.

²¹ Gaaɔa, ɛ va pɔ bɛ aisa samai va zeeli. Ebuluse, ta Pudɛn, ta Linuse, ta Kelodia, ta ade-gɛɛloin zɔiti pɛ ta ɛ luɔsu.

²² Maligii yɛ ɛ-yɛnvui va. GALA ná-zaalai yɛ wo va. Amina.

GALA Daawoo Z_ευεi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in
Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance
Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative
Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf